

Měření EMC v měřicích komorách

Miloš Mazánek, Tomáš Kořínek

Katedra elektromagnetického pole

Fakulta elektrotechnická ČVUT v Praze

Osnova

- Úvod – vymezení obsahu prezentace frekvenční pásmo
- EMC = EMI + EMS
- Měření v problematice EMC
- Měřicí prostory, návrhy, komponenty
  - Měření ve volném prostoru
  - Stíněné bezodrazové – anechoic, semi anechoic komory
  - Reverberation komory, měřicí stany
  - TEM vedení, Crawfordova komora a GTEM komory
  - .....
- Problémy, normy, výhledy

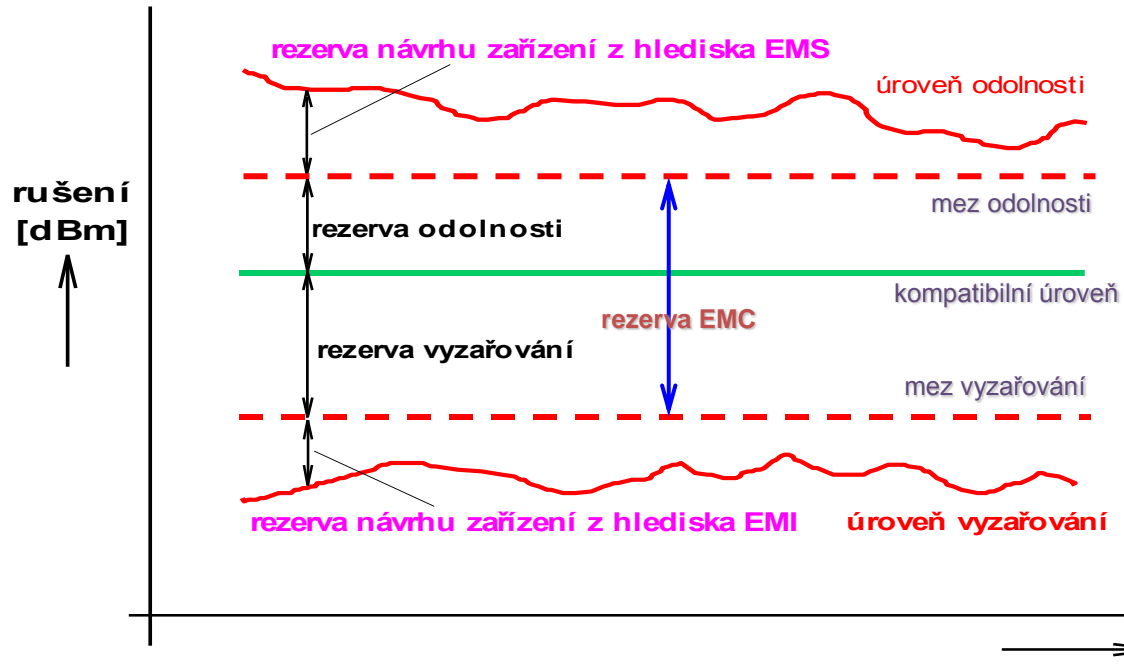
Úvod do problematiky

Definice pojmů

EMC je schopnost zařízení, systému či přístroje vykazovat správnou činnost i v prostředí, v němž působí jiné zdroje elektromagnetických signálů, a současně svou vlastní „elektromagnetickou činností“ nesmí nepřípustně ovlivňovat okolí.

EMC = EMI + EMC

Základní pojmy EMC

Měření EMC

- Měření rušivého elektromagnetického vyzařování (interference)
- Měření elektromagnetické odolnosti
- Nedosažitelnost absolutních hodnot
- Porovnání výsledků různých laboratoří
- Specializované laboratoře
- „Definované“ uspořádání

Měření stínící účinnosti

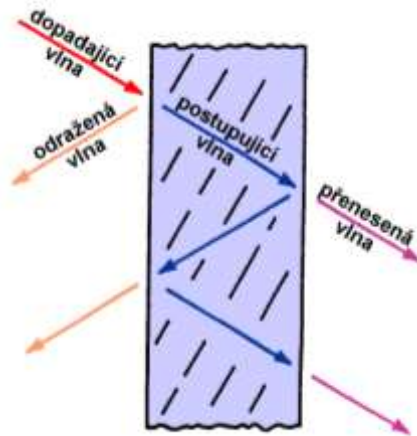
- IEEE Std. 299
- MIL-STD 285
- EN 50147

- IEEE Std. 299 WG
  - WG.0 ..... $d \geq 2\text{m}$
  - WG.1 ..... $0,75\text{m} < d < 2\text{m}$
  - WG.2 ..... $0,1\text{m} < d < 0,75\text{m}$
  - WG.3 ..... $d < 0,1\text{m}$

Měření pomocí antén v měřicích komorách

- Uspořádání měření
- Antény
- Nejistota měření

Stínicí účinnost (Shielding Effectiveness)

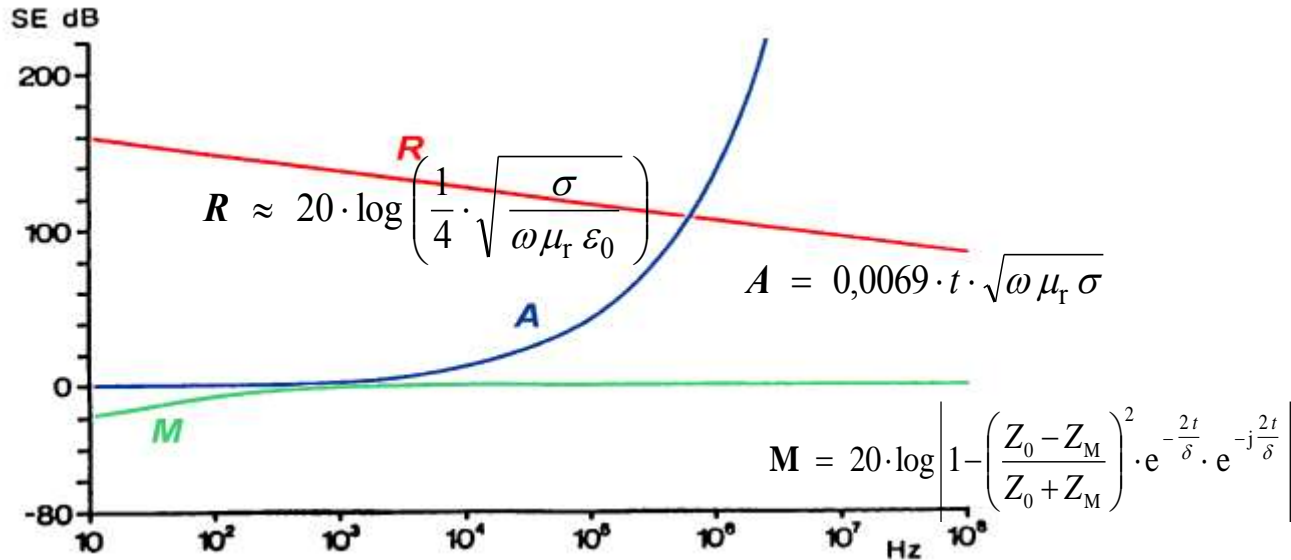
$$SE = 20 \cdot \log \frac{1}{|K_S|} = 20 \cdot \log \left| \frac{E_i}{E_t} \right| \quad [\text{dB}]$$

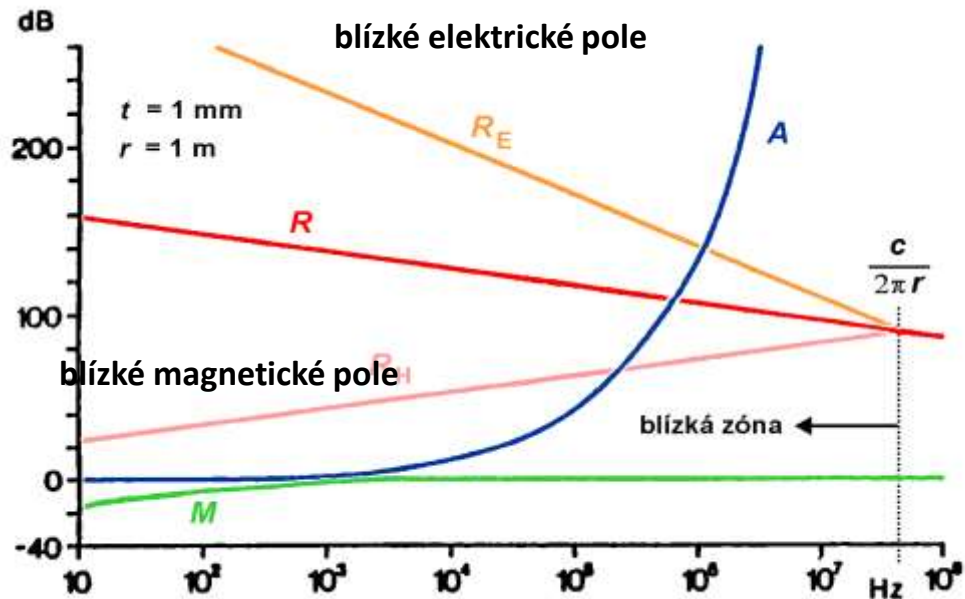
$$SE \text{ [dB]} = R \text{ [dB]} + A \text{ [dB]} + M \text{ [dB]}$$

Stínicí účinnost, složky a výpočet

Kmitočtový průběh jednotlivých složek účinnosti stínění měděné desky o tloušťce $t = 1$ mm

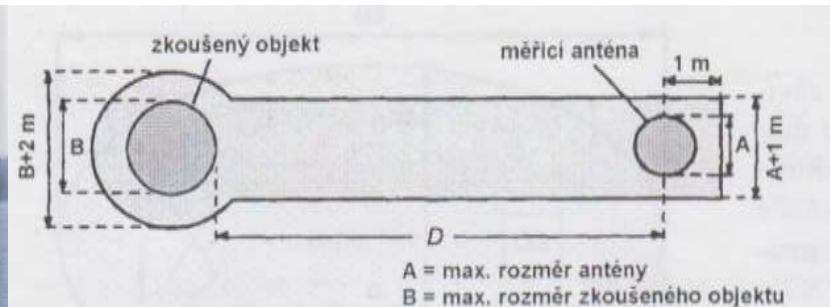
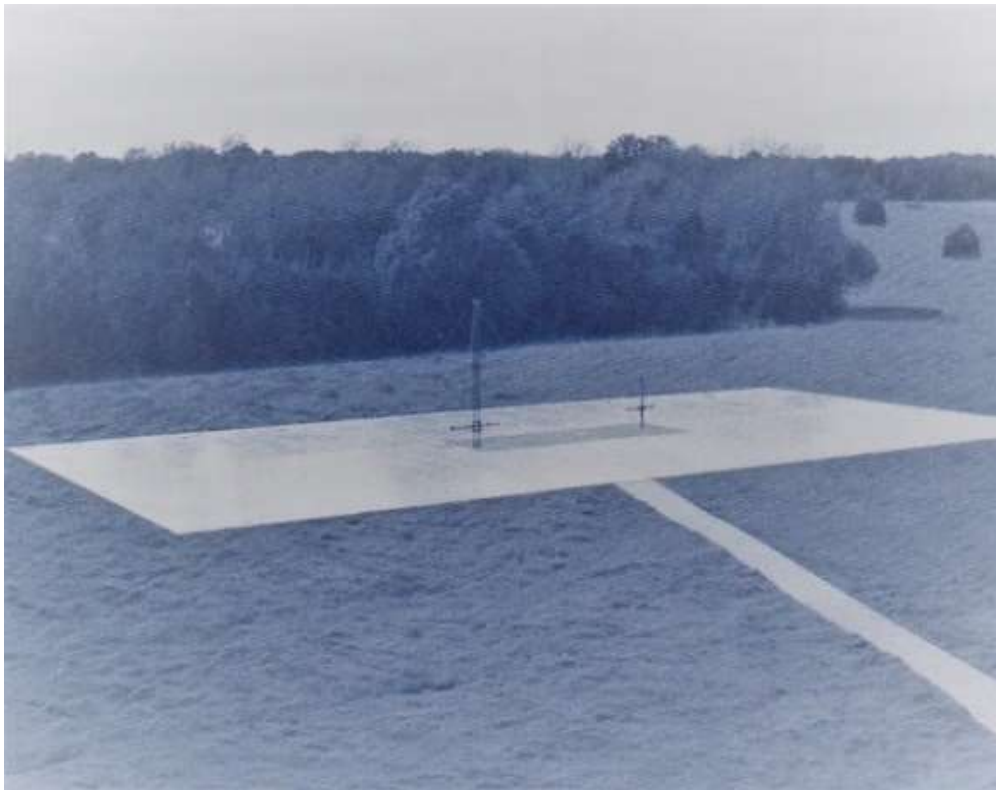

Kmitočtový průběh složek účinnosti stínění blízkého elektromagnetického pole

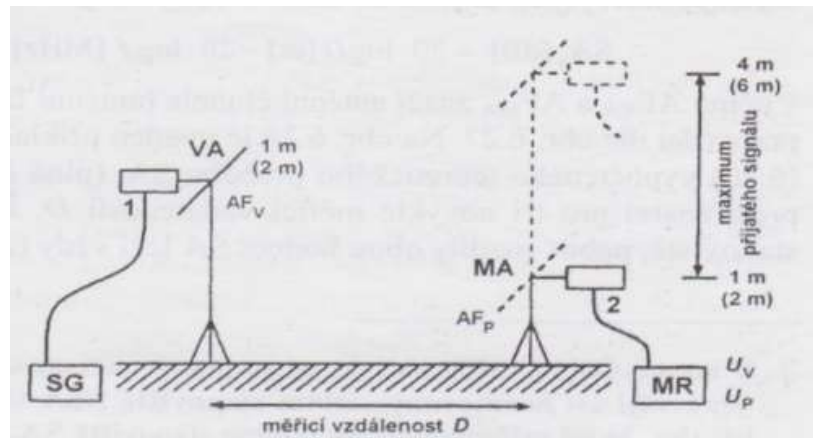
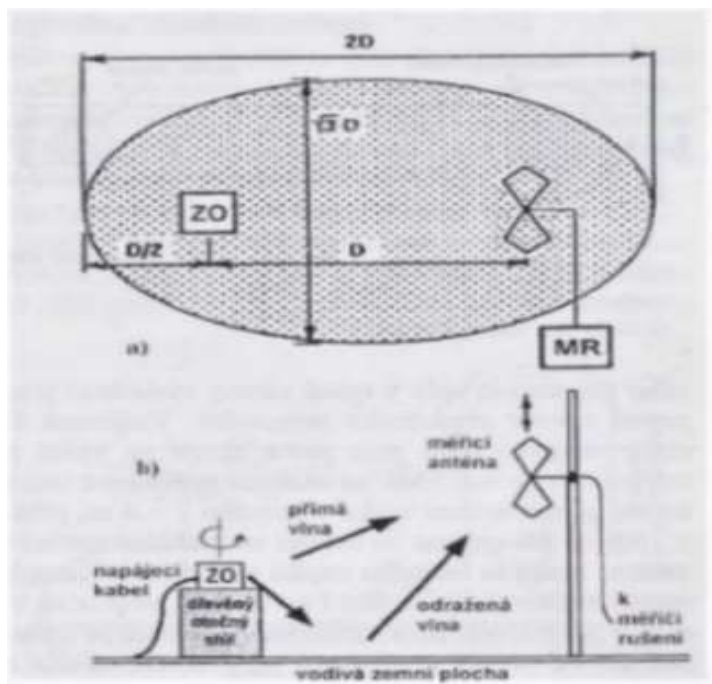
Speciální prostory pro měření

- Volný prostor
- Speciální laboratoře
  - Bezodrazové komory (anechoic)
  - Semianechoic
  - TEM vedení
  - GTEM
  - Reverberation komorách

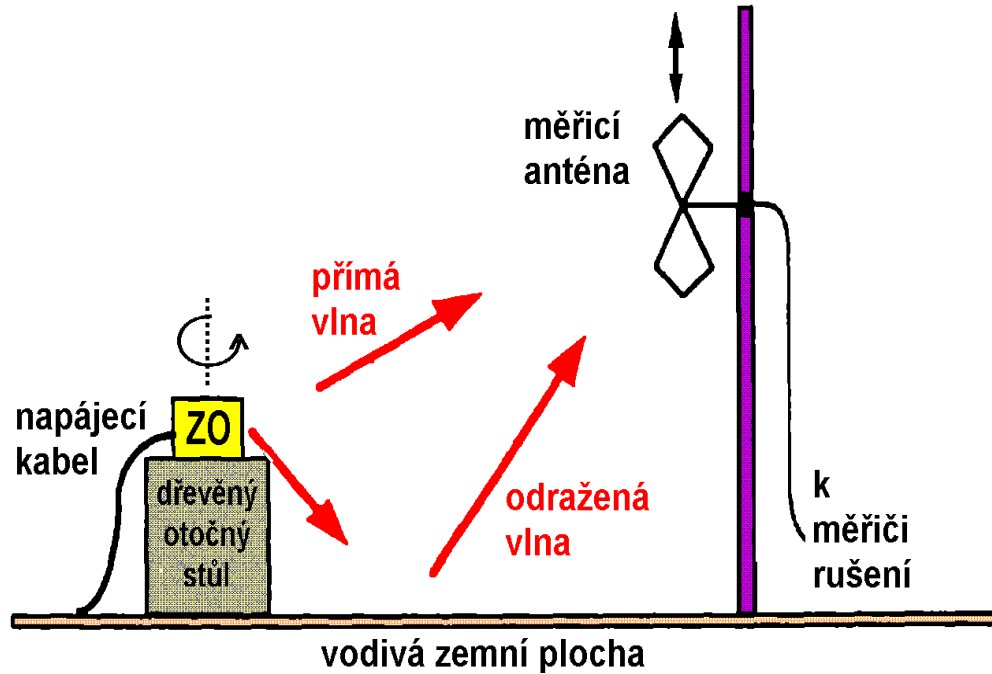
Volný prostor a jeho náhrady

Prostor měření

Uspořádání měření v semianechoic komoře

Stíněné komory

Aby měření nebylo ovlivňováno vnějšími rušivými signály, tedy aby měřicí anténa přijímala jen rušivé signály pocházející od zkoušeného zařízení.

Stíněná komora je vytvořena jako uzavřený prostor nejčastěji z desek ocelových plechů, který zajišťuje dostatečnou elektromagnetickou těsnost.

Dva základní problémy provozu stíněných komor:

- vlastní rezonance komory,
- vnitřní odrazy v komoře.

Celková účinnost stínění 1

- Útlum odrazem R je funkcí poměru σ/μ_r , zatímco absorpční útlum A je funkcí součinu těchto veličin $\sigma \cdot \mu_r$.
- Útlum odrazem R tvoří dominantní složku stínicího účinku na nízkých kmitočtech jak pro magnetické, tak i pro nemagnetické kovové materiály.

Celková účinnost stínění 2

- Na vysokých kmitočtech vzrůstá absorpční útlum A a převyšuje klesající útlum odrazem. Tento vzrůst účinnosti stínění na vysokých kmitočtech je přitom výraznější u magnetických kovových materiálů s $\mu_r \gg 1$.
- Na nízkých kmitočtech, kde hloubka vniku je $d \gg t$, příp. u velmi tenkých stínících přepážek ($t \ll d$) je hodnota útlumu mnohonásobnými odrazy **M záporná ?** a snižuje celkovou účinnost stínění SE kovové přepážky. S rostoucím kmitočtem mnohonásobné odrazy v kovové přepážce přestávají mít vliv na výslednou účinnost stínění.

Doplňky

- Elektromagneticky stíněné pracoviště pro zajištění své kompletní funkce musí být vybaveno řadou nezbytných prvků (těsnění dveří, okna, větrací průchody, kliky apod.), které však výrazně snižují výslednou účinnost stínění.
- Kvalitní stíněná komora musí zajišťovat útlum pro vnější signály na úrovni $100 \div 120$ dB. Tuto hodnotu lze zajistit v kmitočtovém rozsahu cca pěti dekad, tedy např. od 10 kHz do 1 GHz nebo od 100 kHz do 10 GHz

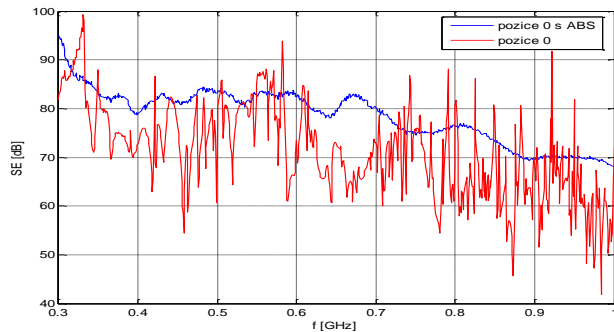
Anechoic a emianechoic komora

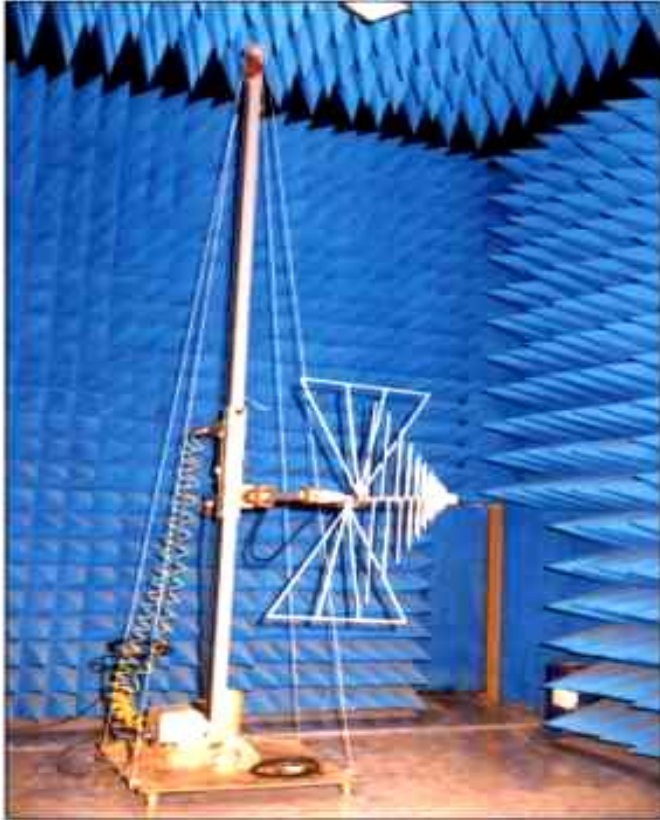
Vlastní rezonance stíněné komory

Elektromagneticky stíněná komora tvoří „uzavřený“ dutý kovový kvádr a představuje **dutinový rezonátor**, se **chová jako rezonanční obvod** s vysokou hodnotou vlastního činitele jakosti a může obecně rezonovat na nekonečně mnoha diskretních kmitočtech

$$f_0 = \frac{1}{2 \cdot \sqrt{\varepsilon_0 \mu_0}} \cdot \sqrt{\left(\frac{m}{a}\right)^2 + \left(\frac{n}{b}\right)^2 + \left(\frac{p}{c}\right)^2}$$

Semianechoická komora a měřicí stan

Semianechoická komora a speciální měřicí zařízení pro testování aut (jako celek)

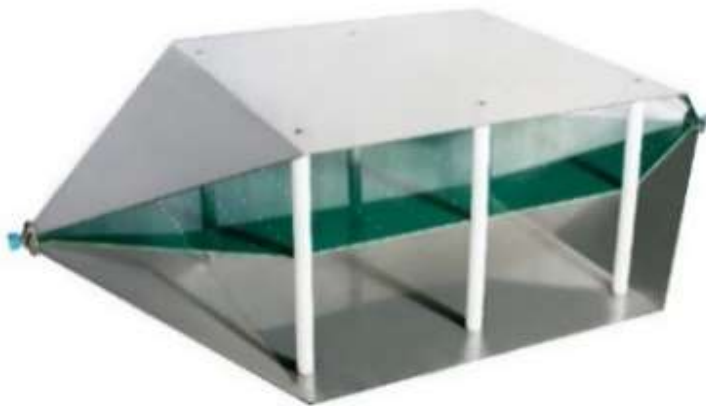
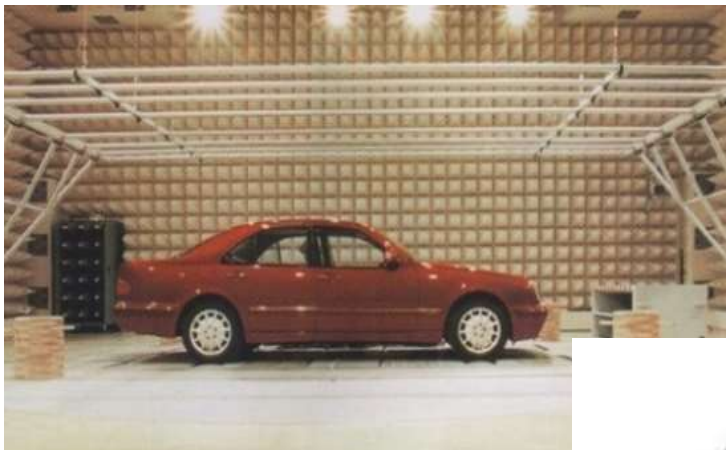

Speciální testovací uspořádání pro testování letadla a mobilních telefonů

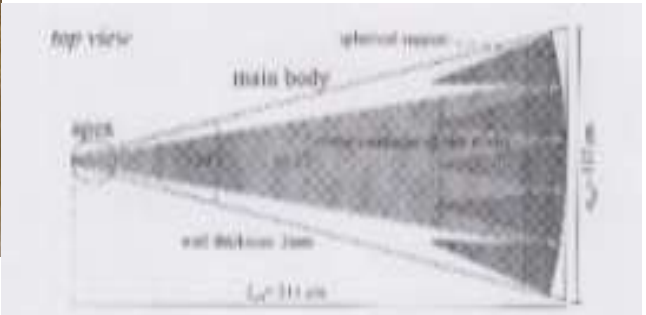
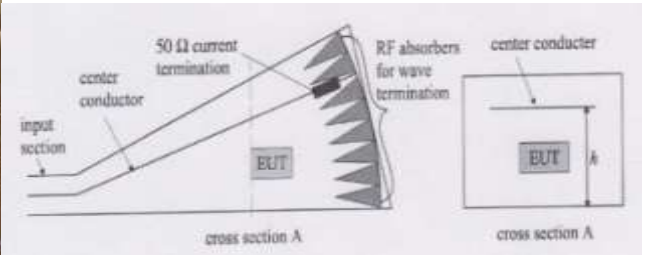
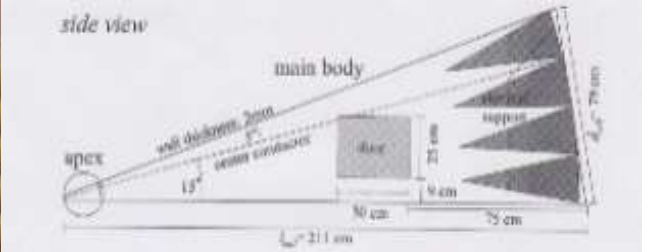

Testování TEM vlnou

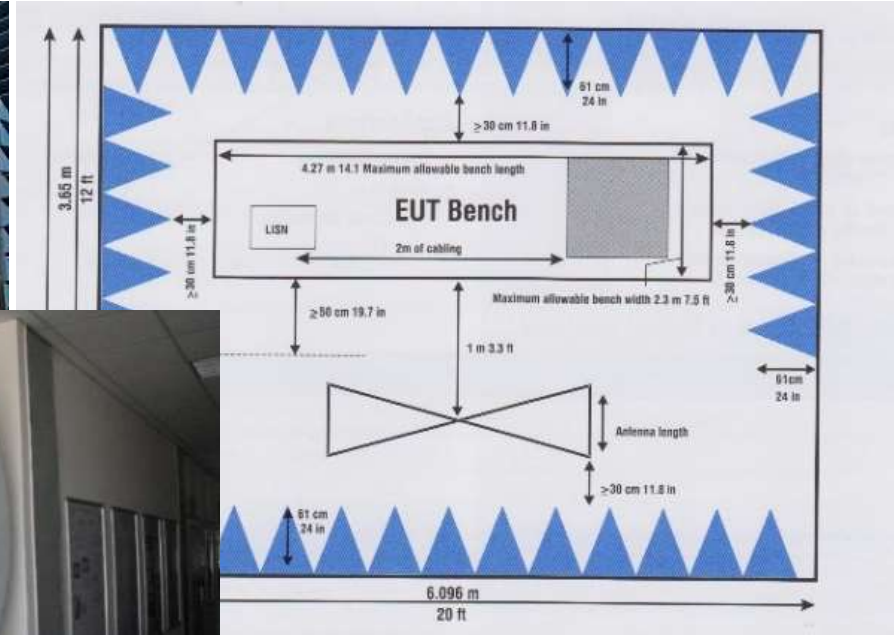

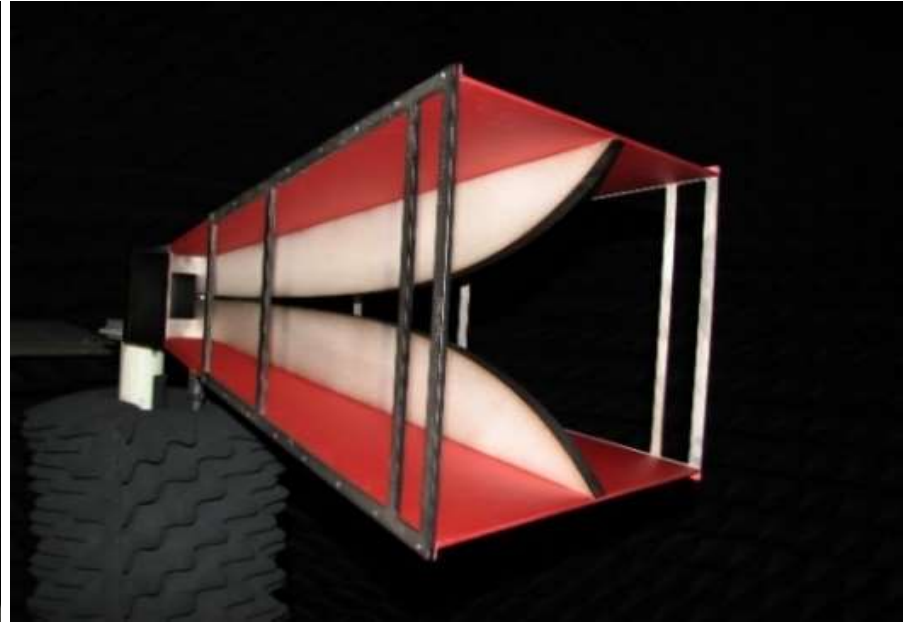
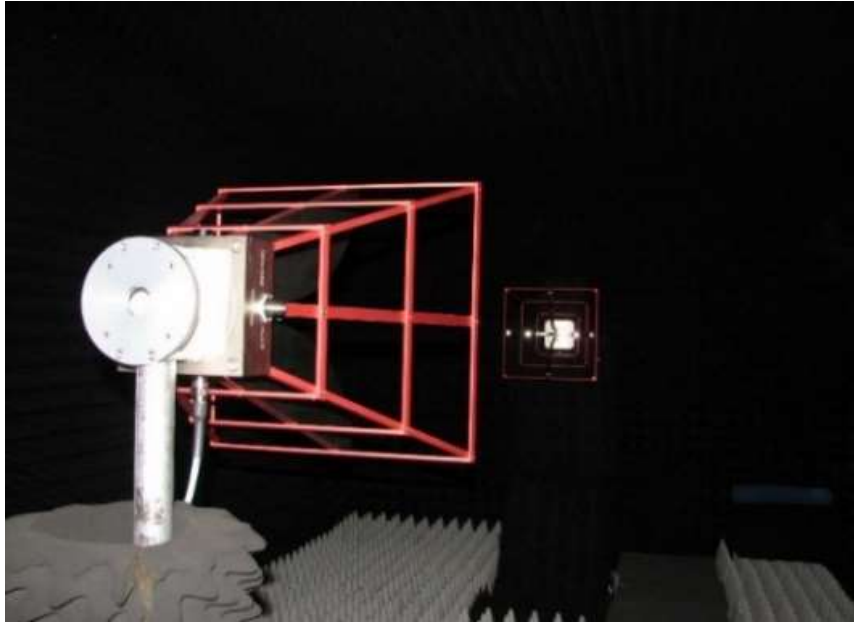
Testování EMC v GTEM komoře

Měření CATR compact antenna test range

Měřicí širokopásmové antény

Vliv mnohonásobných odrazů M na velikost celkové účinnosti stínění **SE** se může nepříznivě uplatňovat i na vyšších kmitočtech, je-li stínicí přepážka velice tenká ($t \ll d$).

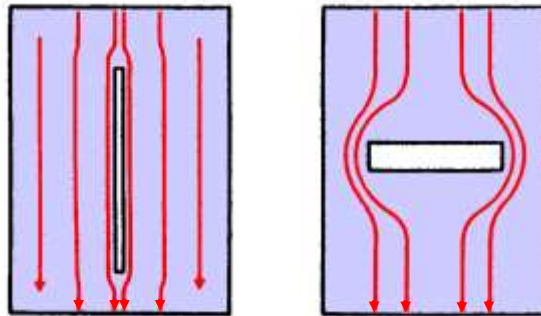

Přístrojové a počítačové stínicí „kryty“ vytvořené napařením či naprášením velmi tenkého kovového povlaku na vnitřní povrch nekovové (plastové) přístrojové skříně.

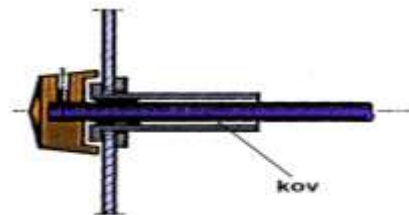
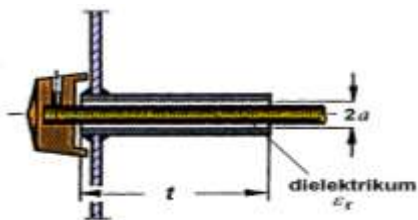
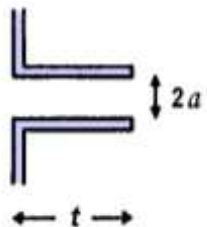
Tloušťka stínění	0,1 μm		1,25 μm		2,2 μm		22 μm	
	1	1000	1	1000	1	1000	1	1000
Kmitočet [MHz]								
Útlum odrazem R [dB]	109	79	109	79	109	79	109	79
Absorpční útlum A [dB]	0,014	0,44	0,16	5,2	0,29	9,2	2,9	92
Mnohonásobné odrazy M [dB]	- 47	- 17	- 26	- 0,6	- 21	0,6	- 3,5	0
Účinnost stínění SE [dB]	62	62	83	84	88	90	108	171

Vliv otvorů a technologických netěsností na účinnost elektromagnetického stínění, průchody

- Otvory
- Špatné vodivosti
- Vyzařující a nevyzařující štěrby

Průchody v kovovém stínění na principu „podkritického“ vlnovodu

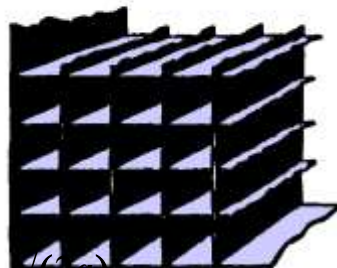
$$f \ll c / (3,41a \cdot \sqrt{\epsilon_r})$$

$$f \ll c / (3,41a)$$

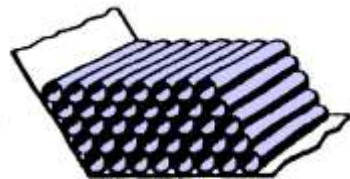

1000 MHz

$$f \ll c / (2a)$$

10 000 MHz

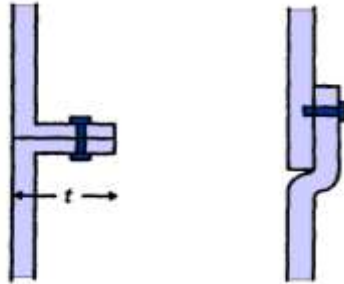

35 000 MHz

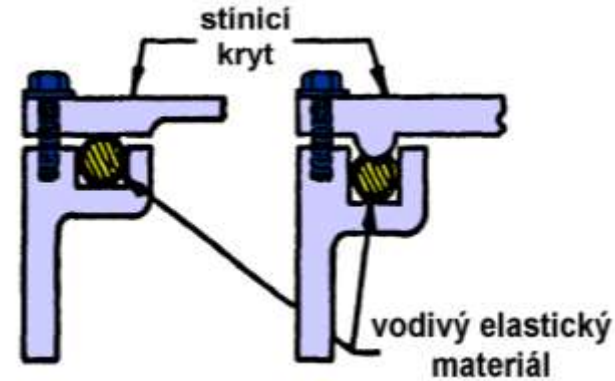

Konstrukční zlepšení účinnosti stínění

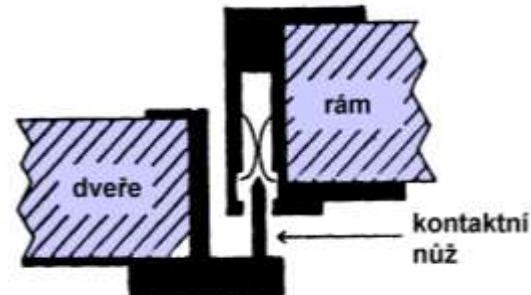
- vzájemným „dlouhým“ překryvem spojovaných částí

- použitím elastických vodivých materiálů (past, silikonů aj.)

- použitím pružinových, příp. pérových nožových kontaktů na pohyblivých částech

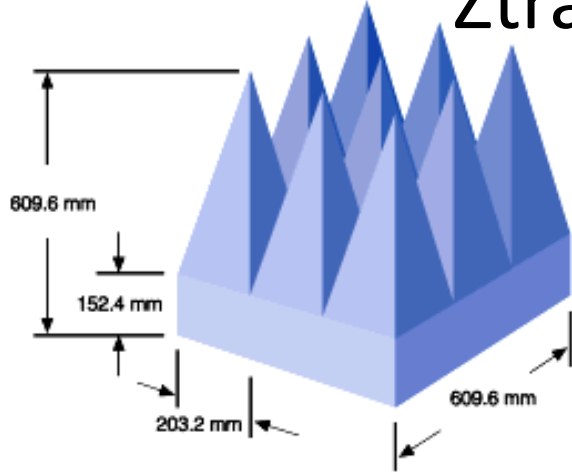
Absorpční materiály pro obložení stěn bezodrazových komor mění energii dopadající vlny na teplo s využitím buď **dielektrických nebo magnetických ztrát**. Většinou se dává přednost dielektrickým ztrátovým materiálům, neboť magnetické materiály jsou příliš těžké a také drahé.

Použitá ztrátová dielektrika mají nízké hodnoty relativní permitivity ϵ_r , aby se svými dielektrickými (**nikoli ztrátovými**!) vlastnostmi blížila vlastnostem vzduchu. Používají se proto různé **tvrzené pěnové materiály** z polystyrénu, polypropylénu či polyuretanu, které se sytí elektrovodivými či grafitovými plnidly. Stupněm tohoto syčení lze účinně regulovat ztrátové parametry výsledného materiálu.

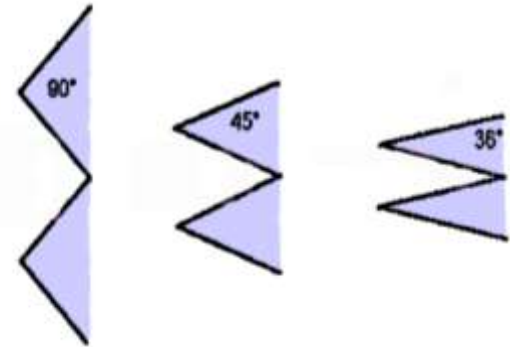
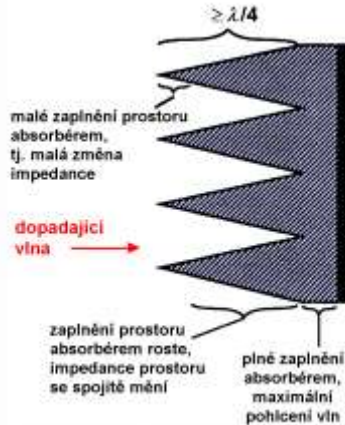
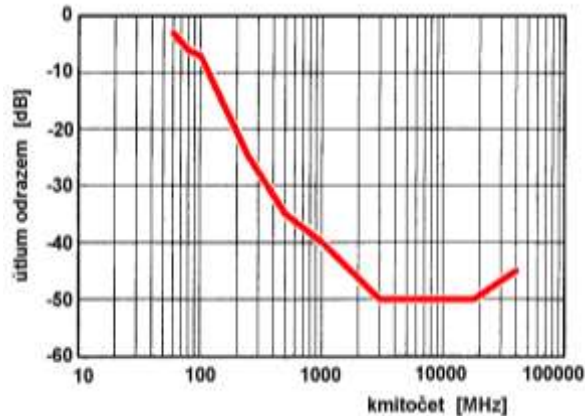

Dalšími výhodami těchto materiálů je nízká hmotnost, snadná mechanická opracovatelnost a snadné spojování lepením. Materiály lze obvykle použít do poměrně vysokých teplot (**90 ÷ 160 °C**), a tím pro pohlcování vysokých intenzit elektrického pole (**až 200 V/m**), příp. vysokých hustot výkonu (**až 100 W/m²**). Materiály jsou většinou nevznětlivé, tj. v případě požáru jen doutnají, ale nehoří plamenem.

Ztráty absorpcí a odrazem

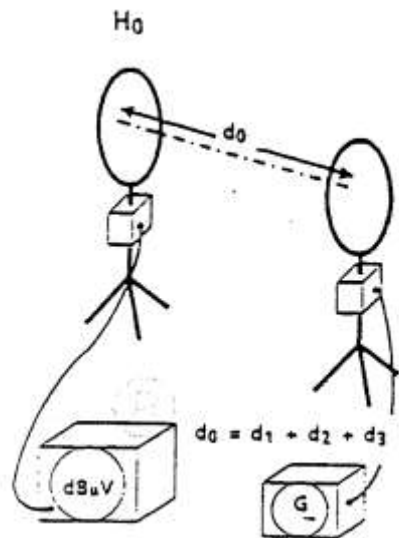

$$RL = 10 \cdot \log \frac{P_{\text{odražený}}}{P_{\text{dopadající}}} = 10 \cdot \log |\rho_{\text{vst}}|^2 = 20 \cdot \log |\rho_{\text{vst}}|$$

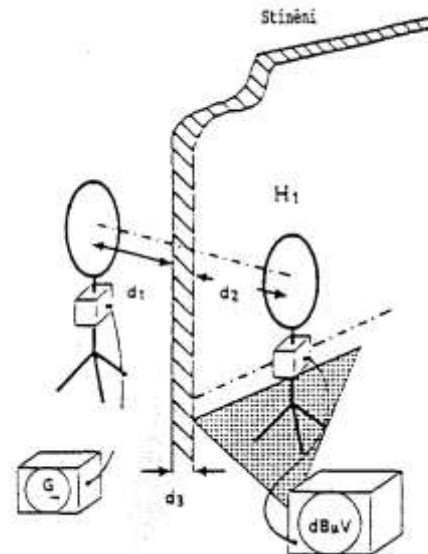
IEEE Std. 299

EN 50147

Referenční měření

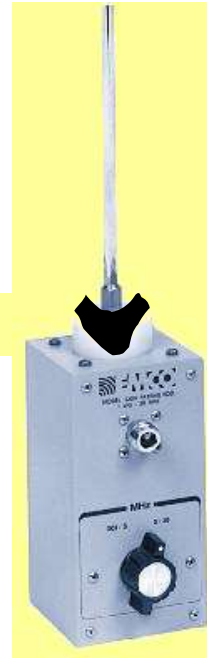
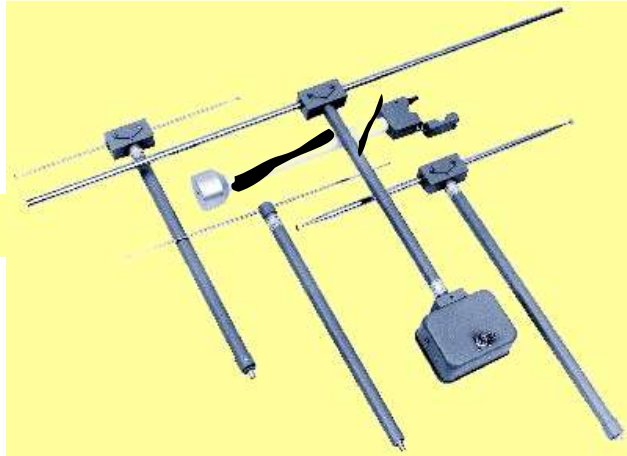
- 9kHz – 30MHz
- 30MHz – 1GHz
- 1GHz – 40GHz

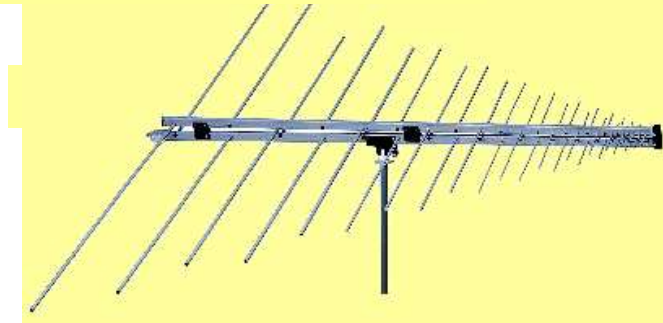
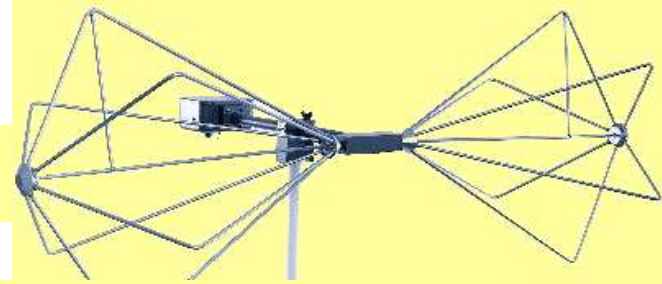
Měření se stínící přepážkou

- $d_1, d_2 = 30\text{cm}$
- $d_1, d_2 = 1\text{m}$
- $d_1, d_2 = 30\text{cm}$

EMC antény – dipóly, monopóly, smyčky

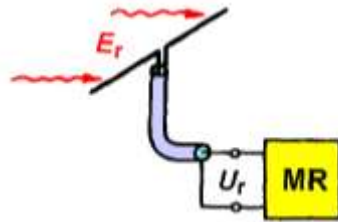

EMC širokopásmové antény

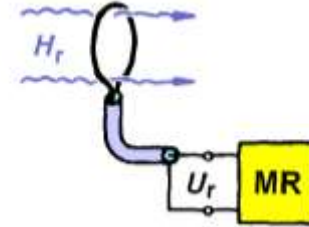

Parametry měřicích antén

Anténní faktor (činitel) AF

$$AF = \frac{E_r}{U_r}$$

$$AF_H = \frac{H_r}{U_r}$$

$$AF \text{ [dB/m]} = E_r \text{ [dBV/m]} - U_r \text{ [dBV]} \quad AF_H \text{ [dBS/m]} = H_r \text{ [dBA/m]} - U_r \text{ [dBV]}$$

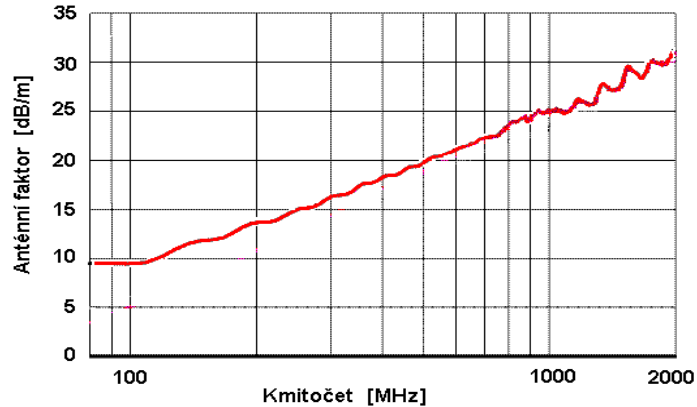

$$AF \text{ [dB/m]} = AF_H \text{ [dBS/m]} + 20 \cdot \log Z_0 = AF_H \text{ [dBS/m]} + 51,5 \text{ dB}$$

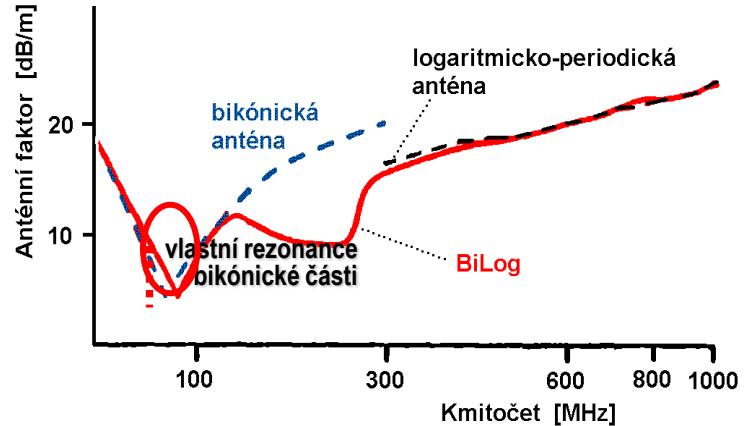
Teoretický výpočet anténního faktoru

$$E_r = 9,73 \cdot \frac{U_r}{\lambda \cdot \sqrt{G_{MA}}} \quad AF [dB/m] = 20 \cdot \log f [MHz] - 29,8 - G_{MA} [dB]$$

pro měřicí anténu se ziskem G_{MA} zakončenou na svém výstupu přizpůsobenou impedancí $Z_0 = 50 \Omega$.

Logaritmicko-periodická anténa

Složená širokopásmová anténa BiLog 39

Skutečná hodnota anténního činitele AF

- závisí na podmínkách měření a uspořádání měřicího pracoviště (např. výšce antény nad zemí, vodivosti a tedy odrazivosti země, přítomnosti jiných odražených signálů, polarizaci pole, vzdálenosti antény od zdroje rušení apod.)
- je ovlivněna i přítomností samého testovaného zařízení (zkoušeného objektu)
- závisí rovněž na impedančním přizpůsobení antény, napáječe a měřiče rušení.

Do hodnoty **AF** je některými výrobci zahrnován i útlum L napájecího kabelu mezi anténou a měřičem rušení

$$AF \text{ [dB/m]} = 20 \cdot \log f \text{ [MHz]} - 29,8 - G_{MA} \text{ [dB]} + L \text{ [dB]}$$

Děkuji za pozornost